

«SEMBLANÇA» DE FELIU FORMOSA

En un poema titulat «Estampa d'un dia», Iorgos Seferis després de passejar la mirada per una sèrie d'elements que formen part de la nostra quotidianitat: cases, hospitals, fàbriques..., s'acara amb la solitud i la incertesa de l'home dins aquest context, i expressa amb una sèrie d'interrogants el buit des del qual es demana per uns valors determinats; és com un crescendo que culmina amb aquestes paraules: «On és l'amor que amb un sol cop parteix el temps pel mig i el capgira?». No sé per quina associació, el llibre *Semblança* de Feliu Formosa se m'ha presentat, ja des de la primera lectura, com una resposta positiva al dramàtic interrogant plantejat per Seferis.

Semblança té l'amor com a protagonista absolut. L'amor com a valor real i transcendent alhora, i que des de la seva naturalesa paradoxal, i d'alguns mots clau com «temps», «tendresa», «anhel», «ànima», assumeix i fon en una unitat superior tota l'experiència vital i la transfigura.

En aquest espai poètic tenim la sensació de veure-hi resolt un conflicte, les tensions del qual hem seguit pas a pas des del primer llibre de Feliu Formosa: el de l'adopció de la poesia com a mitjà de coneixement, i, per tant, l'adequació entre els mecanismes reflexius i els mecanismes lírics. Un camí llarg transitat tenaçment, amb un rigor i una exigència respecte als suports conductors del mot per via poètica que implica un primer guany que en diríem «d'ofici», i que pot obrir la porta a la creació d'uns versos que «més aviat s'han fet ells mateixos de l'home elemental que hi ha en mi» (Carles Riba). A la prosa que fa de prelude al poema VI de *Semblança*, llegim: «m'aturo estupefacte per les coses que sé que em són dictades des de zones alienes a tot allò que és perceptible i esbrino la raó que es perfilin a la memòria els indrets abruptes del poema».

Diu també Carles Riba: «En l'exercici de la poesia, com en tot allò que pertany a la vida espiritual superior, cal una col·laboració de Gràcia i d'ascesi. Segurament, com s'esdevé amb els sants, el poeta realment escollit parlarà amb autoritat, sí, però també amb humilitat». Recordo aquestes paraules perquè dins un ambient

d'estridentia i faramalla el guany, fecund i valuós, d'humilitat i discreció aconseguits per Feliu Formosa poden fer passar per alt la valoració justa del seu to expressiu. Per tal de situar-nos, pot ser oportú de llegir, o rellegir, una anotació del seu dietari *El present vulnerable* (amb data 14 de setembre de 1973) motivada per la lectura de l'estudi de Leo Spitzer «El conceptismo interior de Pedro Salinas». Incidim, sobretot, en les distincions entre un llenguatge poètic «suggerent» i un altre de «precís» i «neutre» en el qual predomina «l'exposició del concepte». Reflexionant sobre la llengua pròpia, Feliu Formosa constata que «els poetes castellans poden servir-se d'una gran quantitat de mots del diccionari sense renunciar al criteri del llenguatge neutre i planer. En català, la cosa és diferent».

Des d'aquesta realitat, doncs, em sembla que caldria mesurar el sentit i els guanys de la seva expressió. L'acte de crear un llenguatge quotidià «ideal» amb totes les possibilitats d'inserir-se a l'actual i millorar-lo, al mateix temps que apte per manifestar amb nitidesa, mai exempta de profunditat, uns valors que el transcendeixen. A *Semblança* no hi ha oposició ni lluita entre el món circumdant i l'experiència amorosa. Tot s'harmonitza amb una subtileza gairebé imperceptible, gràcies a aquest llenguatge i també a la disposició dels elements que s'integren en el moviment central: des de l'aparença caòtica de les proses sense signes de puntuació fins al rigor dels versos decasíl·labs que sentim lliscar amb una dolça fluència.

En relació a l'atmosfera peculiar del llibre, sembla com si Feliu Formosa hagués tingut molt present el consell de Dante de fer la transposició de l'amor en poesia a través del somnieig. Ací, la realitat ambiental i el somni dels amants esdevenen un centre d'unitat indefugible:

Camins reals de l'ànima real,
camins de somni quan te'ls veig als ulls.

Afirmació renovada de l'amor com a centre de tota l'experiència vital. Si, com hem vist, desapareixen les antinòmies motivades pel contrast amb els elements d'un món artificial, Feliu Formosa no en

té prou amb aquest moviment integrador sinó que torna a manifestar el paper decisiu i irrenunciable de la naturalesa. En ella hi ha la capacitat de donar força, sentit i refugi (vegeu el poema VIII) a la plenitud dels amants. És inevitable de recordar ací aquests versos de l'«Elegia» de Goethe:

El món se us ha desclòs,
la terra extensa, el cel august i gran;
observeu, indagueu, sumeu detalls,
que la natura els secrets balbucegi.

A *Semblança* hi ha, en aquest aspecte, una gradació que s'inicia amb la presència d'uns elements vegetals vistos com un camí de descoberta radical de «l'absència que acabarà imposant-se», passa pel retrobament de l'empar de «les tardes» i culmina al poema XV amb l'exaltació lligada amb el simbolisme de l'aigua.

Quan sembla que hem tocat el fons de totes les negativitats i ens submergim en la desesperació, o bé cerquem signes positius que ens ajudin a viure o a reviure, ens sobta, amb claror d'aurora, aquesta veu que des d'una experiència madura i lúcida, i no d'un fals, càndid o immadur optimisme, proclama:

I comença a girar al nostre voltant
la roda dels amors que fan l'amor.

LLUÍS CALDERER